

JAN JAAP JANTJES, BRANCHEORGANISATIE BIOHUIS

‘Omschakeling naar b

De biologische bollenteelt in Nederland is een zeer kleine branche. De vraag is hoe lang dat nog zo blijft. De vraag naar biologische producten stijgt gestaag en de maatschappelijke druk om schoner te produceren neemt toe. Jan Jaap Jantjes van brancheorganisatie Biohuis, denkt dat de sector de omslag naar biologisch snel kan maken, mits de markt daar om vraagt.

Tekst:
René Bouwmeester
Fotografie: René Faas

Biologische voeding is niet meer weg te denken uit het winkelschap. Het aandeel in de totale omzet van de retail groeit jaarlijks met 4 à 5 procent. De export van biologische landbouwproducten neemt ook toe. De waarde van de export bedroeg in 2014 zo'n 928 miljoen euro, een stijging van 11 procent ten opzichte van 2013. Bij deze biologische producten gaat het vooral om voeding: groente, fruit, vlees en verwerkte producten.

Het aandeel sierteelt is beperkt en van dat kleine deel is dan weer een heel beperkt deel bloembollen. Dat kleine aandeel van de bloembollensector in de biologische export is begrijpelijk, zegt voorzitter Jan Jaap Jantjes (48) van Biohuis, de brancheorganisaties van biologische boeren en tuinders. Hij denkt dat die biologische bloemen en planten minder tot de verbeelding spreken dan voedingsproducten. "Dat heeft immers direct te maken met je gezondheid. Dat speelt in de sierteelt niet."

Toch ontkomt de sierteeltsector niet aan de maatschappelijke vraag om duurzamer te telen. Meer en meer verschuift de aandacht naar de productie van sierteeltproducten en de effecten daarvan op de omgeving. Greenpeace klaagt over residu op planten in tuincentra, de organisatie Bollenboos maakt zich

zorgen over de effecten van lelie-teelt op de omgeving en de Partij van de Dieren startte een discussie over bollenteelt nabij Natura 2000-gebieden. Jantjes, zelf melkveehouder in Westgraftdijk, signaleert een kentering in de maatschappij ten aanzien van sierteeltproducten.

Wat is biologisch in uw optiek?

"Biologisch is een andere manier van boeren. In grote lijnen betekent dat zonder kunstmest of bestrijdingsmiddelen te gebruiken, maar met biologische mest en biologisch voer. Het belangrijkste vind ik dat je op een andere manier kijkt naar het beoefenen van het vak. Je moet met de natuur werken. Dat betekent dat je goed moet waarnemen hoe het gewas erbij staat omdat je minder sturingsmogelijkheden hebt. De gevolgen van een inschattingfout kunnen groter zijn dan in de gangbare land- en tuinbouw. Bij bollen is het vooral belangrijk hoe je met de bodem omgaat. Hoe houd je die vruchtbaar? Dat is de kern van biologisch: met minimale middelen optimaal gebruik maken van de natuur."

Kan teelt of broei op water of substraat biologisch zijn?

"Daar is veel discussie over. Er is een verordening van de Europese Unie die zegt dat biologische gewassen in de grond moeten zijn

Biologische teelt kan snel gaan'

geteeld. Maar wat is in de grond telen? Bij producten die voor Duitsland worden geteeld betekent dit de buitenste korst van de aarde. Dat is wat de markt vraagt. Voor de Verenigde Staten gelden weer andere regels."

Hoe ziet u de toekomst van de biologische land- en tuinbouw?

"Ik zie de toekomst positief tegemoet. De markt in Nederland groeit nog steeds en ook om ons heen neemt de vraag toe. In Noorwegen en de Verenigde Staten werd groei gemeten in dubbele cijfers. Duitsland groeit ook gestaag. En er speelt nog meer. Kunstmatige hulpbronnen zijn eindig. Als biologische teler heb je het voordeel dat je ervaring hebt in het telen zonder kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen.

De grootste uitdaging is om de productietoename gelijke tred te laten houden met de vraag. Er moet een bepaalde balans zijn. Als de vraag in korte tijd veel groter wordt dan het aanbod, wordt de prijs te hoog en haken consumenten af. Een andere uitdaging is het verder sluiten van de kringloop, bijvoorbeeld door regionaal je voer te kopen en de afzet te regelen."

En de toekomst van de biologische bollenteelt?

"De markt voor bollen is klein, maar ik zie in de Noordkop dat hele grote stappen zijn gemaakt met hoe men kijkt naar bodem- en middelengebruik. Daar zie ik een kentering in. Dat is niet voor niets. Er is een maatschappelijke druk en ondernemers vragen hoe het anders kan. Het gaat om productie en kwaliteit. Ik hoor dat de bewaarbaarheid van biologische bollen beter is. Er is minder kans op ziekten dan bij regulier geteelde bollen."

Waar staat de biologische bollensector in vergelijking met

de biologische voedingslandbouw?

"De eerste biologisch-dynamische bedrijven voor voedingslandbouw startten in de jaren twintig van de vorige eeuw. In de jaren zeventig kwam er vanuit de milieubeweging meer belangstelling voor. Sinds de jaren negentig is het flink gegroeid. Ik denk dat de biologische bollensector op het punt is waar de voedingstuinbouw in de jaren zeventig stond. Mensen worden zich bewust van de manier waarop ze produceren en de impact die dat heeft op onze omgeving.

Dat het in de sierteelt op kleinere schaal biologische producten worden geteeld, heeft te maken met de vraag uit de markt. Op het moment dat Nederlandse supermarkten vragen om biologische bloemen en planten, ontstaat de logische reactie dat bedrijven omschakelen. In Engeland heeft de supermarktketen Tesco flink ingezet op biologisch. In de crisis van 2008 gaven ze er minder aandacht aan. Ondanks de crisis is de biologische sector gegroeid. Consumenten zijn wantrouwend geworden richting grote bedrijven en banken. Het vertrouwen in biologisch is groter geworden."

Is het realistisch om te verwachten dat de bollensector volledig biologisch wordt?

"Op het moment dat er economische vraag ontstaat, kan de omschakeling snel gaan. Ik denk dat de vollegrondssierteelt een van de eerste sectoren kan zijn die volledig biologisch werkt. De kennis om het te doen is aanwezig. Voor de omschakeling in de voedingslandbouw staat twee jaar per bedrijf. Juist voor luxeproducten is het reëel dat je naar 100 procent biologisch toegaat. De retail kan veel sturen. Er is een deel van de consumenten dat bewust kiest voor biologisch vanwege het milieu en een grote groep wil

vanwege het gezondheidsaspect worden bediend. Als je de kennis hebt en dat voordeel kenbaar kunt maken, dan zou je daar aandacht voor kunnen vragen. De retail heeft daar een belangrijke rol in. Het voordeel is dat Nederland toonaangevend is op bollengebied. Alle grote marktpartijen zitten hier. Als je omschakelt, heb je vrijwel geen concurrentievervalsing van goedkope import uit het buitenland."

Wat is het grootste misverstand over de biologische agrarische sector?

"Dat misverstand bestaat bij zowel de reguliere boer als de consument: namelijk dat de biologische sector voor geitenwollensokkenfiguren is, klein en kneuterig. Dat is het al lang niet meer. Ik roep gangbare boeren op om naar de beurs Biofach te gaan en te zien hoe de biologische sector erbij staat. Het professionalisme in de sector neemt toe. We zien in de bio-branchen veel innovatieve ondernemers. De eerste akkerbouwer die in Nederland met GPS werkte, was een bio-boer. De sector heeft een hoog gehalte 'dwarsdenkers'; mensen die het anders proberen."

Moet je een idealist zijn om biologisch te telen?

"Idealisme kun je niet eten, maar heb je wel nodig. Er zijn boeren die uit idealisme zijn omgeschakeld, en er zijn anderen die alleen om economische redenen omschakelen. Ik zie dat het idealisme groeit bij die omschakelaars. Ze krijgen het vertrouwen dat natuurlijke hulpbronnen hun bedrijf kunnen helpen. Dat vertrouwen krijg je door geduld. Idealisme is nodig voor het krijgen van vertrouwen, het geduld en het inzicht."

Wat is jouw 'boosmaker'?

"Het zijn er twee. Het eerste is dat beleid wordt gemaakt op basis van

computermodellen en aannames en niet op basis van feiten. Ik zie het bij natuurbeheer in het Natura 2000-gebied van 0,2 hectare in de buurt van mijn huis. De hoeveelheid stikstof die op het land mag, wordt niet gemeten, maar berekend. Met een onrealistische norm tot gevolg.

Het tweede punt is gericht op mijn collega's. Ik zie ze wel eens beslissingen nemen waarvan ik denk, is dat wel verstandig? Doe je dat omdat de bank het zegt of omdat je buurman het doet? Denk nou zelf na. Ik ken een voorbeeld van een melkveehouder die een groot bedrijf in Duitsland is gestart en nu weer terug wil naar Nederland. Hij vindt het eigenlijk helemaal niet leuk om mensen aan te sturen, maar is liever zelf met zijn koeien bezig. Dat is een dure leerschool geweest. Hij was vergeten dat je arbeidsvreugde uit het werk moet kunnen halen. Dat is in de bollenteelt net zo."

Koop je zelf alles biologisch?

"Ah, een gewetensvraag. (lacht, red.). Ik koop niet 100 procent biologisch. We streven er wel naar om zo veel mogelijk biologisch te leven, maar voor een aantal zaken moet je naar een natuurwinkel in de stad. Dat vind ik te ver en dat doen we niet elke week."

Biohuis

Het Biohuis is de vereniging van biologische boeren en boerinnen. De vereniging heeft ten doel de belangen van de primaire producenten in de biologische landbouw te dienen. De nadruk ligt daarbij op kennisontwikkeling, markt en regelgeving. Tot de leden behoren onder meer de biologische boeren van LTO Noord, ZLTO, LLTB en LTO Glaskracht.